

LUND UNIVERSITY

Nekades dispens från sin quinlighet

Tersmeden, Fredrik

Published in:
Årsbok / Föreningen Gamla Lund

2009

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Tersmeden, F. (2009). Nekades dispens från sin quinlighet. *Årsbok / Föreningen Gamla Lund*, (3), 4-5.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Nekades dispens från sin quinlighet

Den första kvinnliga studenten vid Lunds universitet var Hedda Andersson som skrevs in i september 1880 för att läsa medicin. Den första kvinnliga läraren var Hilma Borelius som utnämndes till docent 1910. Men det kunde ha blivit en annan kvinna hela tjugo år tidigare – Fanny Hodges. Men hon nekades "dispens från sin quinlighet".

Bakgrunden till denna möjlighet, vilken mig veterligen inte tidigare uppmärksammats av forskningen, låg i ett kungligt brev av den 31 maj 1889. Häri avsatte 6000 kr om året för att universitetet skulle kunna anställa tre lektorer i tyska, franska och engelska språken. Detta var ett viktigt steg på vägen att göra undervisningen i moderna språk mer akademisk. Tidigare hade denna uppgift legat på så kallade språkmästare, vars ställning varit jämförbar med de mer praktiskt inriktade "exercitiemästarna" (dansmästare, fäktmästare etc).

Den filosofiska fakultetens humanistiska sektion sammanträdde i september 1889 för att fastställa ett "Förslag till reglemente för universitetslektorer i tyska, franska och engelska språken vid Universitetet i Lund". Det var baserat på ett färskt motsvarande reglemente från Uppsala, och stadgade bland annat att lektorerna skulle vara bosatta i Lund, erbjuda minst tre timmars avgiftsfri undervisning i veckan samt därtill minst tre timmars extra avgiftsbelagd undervisning i veckan för studenter som så önskade. Sist fastslogs att

"Behörighet att erhålla dylik lektorsplats tillkommer endast utländsk man, som jemte det att han är i besittning af erforderlig vetenskaplig bildning och lärar-

Ad utrumque paratus? Nej, inte ifråga om universitetets vilja att utnämna såväl manliga som kvinnliga lärare på 1890-talet. Teckning: Andrzej Ploski

skicklighet, har det språk, i hvilket han skall undervisa, till sitt modersmål samt erhållit sin bildning och en längre följd af år vistats i det ifrågavarande språkets hemland."

Med några smärre ändringar fastställdes detta reglemente av konungen 16 november 1889.

I januari 1890 sammanträdde sektionen igen. Man hade då fått veta att en miss Fanny Hodges ansökt om att få "ifrågakomma" vid tillsättningen. Hennes merithandlingar hade cirkulerats bland ledamöterna, men av den livliga diskussion som följde framgår även att hon var väl bekant för flera av de närvarande. Uppenbarligen hade Miss Hodges redan ett antal år varit verksam som privatlärare i engelska i Lund, och om hennes pedagogiska skicklighet tycks man generellt ha varit eniga. Men där upphörde också enigheten.

I de många och långa inläggen i protokollet utkristalliserar sig flera läger. Ett utgjordes av dem som i och för sig inte betvivlade Hodges kompetens, men ansåg det omöjligt att gå till kungs och begära dispens från ett reglemente man själv precis utformat, och vari det stod att den sökande skulle vara en "utländsk man". En annan grupp kombinerade denna ståndpunkt med att Hodges, sin skicklighet till trots, saknade formella meriter i form av akademisk utbildning. Ytterligare några hänvisade till det principiellt tveksamma i att släppa in kvinnor på "mannens verksamhetsområden". En av de senare, lingvistikprofessorn Fredrik Wulff, kombinerade dock paradoxalt nog detta med en beredvillighet att trots allt anställa Hodges på grund av hennes erkända skicklighet!

Den mest uttalade förespråkaren för den kvinnliga intressenten var en annan lingvist, professor Edvard Lidforss. Hans ivriga pläderande för hennes sak ledde dock inte till framgång: vid den avslutande omröstningen röstade endast han själv och Wulff för att man skulle ingå med en ansökan om dispens från det egna reglementet. Dock, framhöll man, stod det fortfarande Miss Hodges fritt att själv personligen ansöka om sådan dispens hos Kungl. Maj:t.

Ironisk Lidforss

Lidforss uppdrogs att författa ett förberedande yttrande om vilka som borde bli lektorer i engelska och tyska. Detta föredrogs några dagar senare, och efter viss

diskussion om kandidaterna till det tyska lektoratet kom så turen till engelskan. Två sökande fanns: Miss Hodges samt en 22-årig David Lloyd Morgan från Wales. Det är svårt att i Lidforss formuleringar inte finna en god portion ironi då han beskriver de båda kandidaterna:

"Af liknande skäl skulle jag vilja till lektoratet i engelska i första rummet förorda Miss Hodges, som under två års vistelse här i Lund särdeles väl rekommenderat sig genom att på ett förträffligt sätt utföra just det slags arbete, som kommer att älligga den blifvande lektorn. Men för den händelse att Kungl. Maj:t icke skulle i Näder bevilja den af henne sökta dispens, som nyss varit föremål för Sektionens pröfning, får jag föreslå Mr Morgan, en ung man som, efter hvad hans insända papper visa, i våras med heder tagit sin akademiska grad som Bachelor of Arts vid universitetet i Cambridge samt är väl vitsordad för goda anlag att skriva latinsk vers och jämväl utmärkt sig som styrman för sitt (Corpus-Christi) kollegii roddlags båt. Att han för dessa båda talanger icke kan finna någon användning vid detta universitet kan möjligen beklagas, men ej förnekas; att han ej, som Miss Hodges, företett intyg om ett godt och rent uttal upphäver ej möjligheten, att han ändock kan komma att lemna god undervisning i sitt modersmål; och att slutligen hans till ansökningsfogade intyg ej äro vidimerade beröfvar dem i mina ögon intet af deras fulla trovärdighet."

Lidforss gliringar mot den unge Morgan hjälpte inte. Denne fick sju röster (en dock kompletterad med Hodges i andra förslagsrummet), Hodges endast två: Lidforss och latinprofessorn Albert Lyanders, båda med brasklappen att detta gällde endast förutsatt att hon erhöll "dispens från sin quinlighet".

Det gjorde hon inte: den 7 februari 1890 avtog Kungl. Maj:t hennes dispensansökan.

David Lloyd Morgan fick lektoratet och uppehöll det till 1895. Inte mycket är känt om hans lärargärning. Dock valdes han mycket snabbt in i det akademiskt-studentikosa ordenssällskapet CC, vilket indikerar att åtminstone de av hans sociala talanger som Lidforss raljerat med kom till nytta.

Om Miss Hodges fortsatta öden i Lund eller annorstädes har jag ännu inte kunnat finna några uppgifter.

FREDRIK TERSMEDEN

Hill, Charlotta, enkefru, professorska, Skomakaregatan 17, t. 600.
Hintze, F. A., konditor, Klostergatan 8, t. 6,000. (Se annonsafdelningen sid. 8).
Hjelmérus, J., docent, Clementsgatan 6, t. 1,237.
" Alfred, fil. dr., Skomakaregatan 1.
Hodges, Fanny, lärarinna i engelska, S:t Petri Kyrkogata 13.
Hoff, A. V., skomakare, N. Wallgatan 31, t. 500.
Hoffler, Christina, fröken, St. Södergatan 18, t. 500.
Hoffman-Bang, T., schäferidirektör, Grönegatan 26, t. 3,000.
Hoflund, Rosalie, enkefru, prostinna, Bantorget 11, t. 533.
" Jenny, lärarinna, Döfstuminstitutet, t. 1,300.
Hofvander, Carl, restauratör, Stortorget 7, t. 6,000.
" P. H., smedgesäll, L:a Tvärgatan 29, t. 500.
Hofverberg, Amalia, enkefru, prostinna, Grönegatan 28, t. 779.
Holm, Anna, enkefru, Grönegatan 8.
" C. J. F. H., murare, Trädgårdsgatan 3, t. 500.
" J. N., plåtslagare, Spoletorp G. t. 500.
" C. Th., underlöjtnant, Grönegatan 8, t. 693.
Holmberg, Laurentia, enkefru, Bredgatan 7.
" Carl, fabrikör, Bangatan 12, (se nedan).

Utdrag ur Lunds stads adresskalender